

กระบวนการพยาบาลอหามัยชุมชน:
แนวคิดและการปฏิบัติการพยาบาล

Community Health Nursing Process: Concept and Nursing Practice

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุลีกร ตำนนุทธศิลป์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

B0051102

ห้องสมุดวพบ. นครราชสีมา ตำราคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2560

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน	1
1.1 ความรู้เกี่ยวกับชุมชน	2
1.1.1 ความหมายของชุมชน	2
1.1.2 องค์ประกอบของชุมชน	3
1.1.3 หน้าที่ความรับผิดชอบของชุมชน (Community function)	5
1.2 แนวคิดสำคัญเกี่ยวข้องกับการพยาบาลอนามัยชุมชน	7
1.2.1 สุขภาพชุมชน (Community health)	7
1.2.2 แนวคิดการมองชุมชนอย่างเป็นระบบ (Community as a system)	17
1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพยาบาลในชุมชน	25
1.3.1 ความหมายของการพยาบาลอนามัยชุมชน	25
1.3.2 ลักษณะของงานพยาบาลอนามัยชุมชน	26
1.4 ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของพยาบาลอนามัยชุมชนในการปฏิบัติงานในชุมชน	29
1.5 บทบาทของพยาบาลอนามัยชุมชน	34
1.5.1 บทบาทพยาบาลอนามัยชุมชนในชุมชน	34
1.5.2 บทบาทพยาบาลอนามัยชุมชนในบริการพยาบาลอนามัยโรงเรียน	36
1.5.3 บทบาทพยาบาลอนามัยชุมชนในงานอาชีวอนามัย	37
1.6 หน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลสุขภาพระดับปฐมภูมิ	38
1.7 บทบาทและสมรรถนะของพยาบาลในการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน	42
คำถามท้ายบท	45
เอกสารอ้างอิง	46
บทที่ 2 กระบวนการพยาบาลอนามัยชุมชน	52
2.1 ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล	53
2.1.1 ความหมายของกระบวนการพยาบาล	53
2.1.2 ธรรมชาติของกระบวนการพยาบาล	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.1.3 ความสำคัญของกระบวนการพยาบาล	54
2.1.4 ประโยชน์ของกระบวนการพยาบาล	55
2.2 ขั้นตอนของกระบวนการพยาบาลอนามัยชุมชน	56
2.3 การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน	60
2.3.1 การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้วยการสร้างเสริมพลังอำนาจ	60
2.3.2 ทูตทางสังคม	61
คำถามท้ายบท	66
เอกสารอ้างอิง	67
บทที่ 3 การประเมินภาวะสุขภาพชุมชน	69
3.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินภาวะสุขภาพชุมชน	70
3.2 ประโยชน์ของการประเมินภาวะสุขภาพชุมชน	70
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินชุมชน	71
3.3.1 เครื่องมือทางวิทยาการระบาด	71
3.3.2 เครื่องมือสำรวจโครงสร้างทางกายภาพของชุมชน	76
3.3.3 เครื่องมือการสำรวจความจำเป็นพื้นฐาน (Basic minimum needs)	78
3.3.4 เครื่องมือการประเมินชุมชนในฐานะผู้ใช้บริการ	83
3.3.5 เครื่องมือศึกษาชุมชนโดยวิธีทางมานุษยวิทยา	84
3.4 ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์	90
3.5 การรวบรวมข้อมูล	94
3.5.1 แหล่งของข้อมูล	94
3.5.2 ลักษณะของข้อมูล	94
3.5.3 ข้อมูลที่สำคัญในการรวบรวม/ประเมินชุมชน	95
3.5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	96
3.5.5 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลชุมชน	100

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.6 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล	104
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล	106
3.7.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาสุขภาพอนามัย	106
3.7.2 การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล	107
คำถามท้ายบท	112
เอกสารอ้างอิง	113
บทที่ 4 การวินิจฉัยปัญหาอนามัยชุมชน	116
4.1 การระบุปัญหาและความต้องการของชุมชน	117
4.1.1 ความหมายของปัญหาอนามัยชุมชน	117
4.1.2 การแบ่งปัญหาอนามัยชุมชน	117
4.1.3 การระบุปัญหาอนามัยชุมชน	118
4.2 การวินิจฉัยปัญหาและการจัดลำดับความสำคัญ	119
4.2.1 การกำหนดข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลอนามัยชุมชน	119
4.2.2 การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา	120
4.2.3 การคิดคะแนนตามองค์ประกอบของการจัดลำดับปัญหา	122
4.3 แนวคิดการโยงใยปัญหา (Web of causation)	126
4.3.1 ความหมายของการโยงใยสาเหตุ	126
4.3.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาโยงใยสาเหตุ	126
4.4 ตัวอย่างวิธีการ เครื่องมือ กลไกที่ชุมชนใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วม	127
คำถามท้ายบท	130
เอกสารอ้างอิง	131
บทที่ 5 การวางแผนแก้ปัญหาอนามัยชุมชน	133
5.1 ความหมายของการวางแผน	134
5.2 ความสำคัญของการวางแผนอนามัยชุมชน	134

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

5.3 โครงสร้างของแผน แผนงาน และโครงการ	135
5.4 ประเภทของแผนงาน	136
5.5 หลักการวางแผนปฏิบัติการในชุมชน	137
5.6 การวางแผนเพื่อดำเนินงานในชุมชน	139
5.7 กระบวนการวางแผนโครงการ	148
5.8 การพัฒนาโครงการ	149
5.8.1 ความหมาย	149
5.8.2 องค์ประกอบของการเขียนโครงการ	149
5.8.3 คุณลักษณะของวัตถุประสงค์ที่ดี	152
5.8.4 ลักษณะของโครงการที่ดี	153
คำถามท้ายบท	155
เอกสารอ้างอิง	156
บทที่ 6 การปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพ	158
6.1 การปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพชุมชน	159
6.2 ขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนตามแผนโครงการ	159
6.2.1 การเตรียมการ (Preparation)	159
6.2.2 การดำเนินงานตามแผนโครงการ	160
6.3 การติดตามกำกับ (Monitoring)	160
6.3.1 ความสำคัญของการกำกับติดตาม	161
6.3.2 จุดมุ่งหมายของการกำกับติดตามการดำเนินงาน	162
6.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามกำกับกับการดำเนินงาน	163
6.3.4 ปัญหาอุปสรรคการติดตามกำกับในการดำเนินงาน	165
6.3 การบันทึก	166
คำถามท้ายบท	167

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เอกสารอ้างอิง	168
บทที่ 7 การประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาลในชุมชน	169
7.1 ความหมายของการประเมินผล	170
7.2 ความสำคัญของการประเมินผล	170
7.3 องค์ประกอบของการประเมินผลโครงการ	171
7.4 ประเภทของการประเมินผล	173
7.5 กระบวนการของการประเมินผล	174
7.6 กรอบแนวคิดในการประเมินผลโครงการ	175
7.6.1 ประเมินผลแบบชิปปี้โมเดล (CIPP model)	175
7.6.2 การใช้ลักษณะผลของโครงการที่ต้องการประเมินกำหนดสิ่งที่จะประเมิน	176
คำถามท้ายบท	178
เอกสารอ้างอิง	179
ภาคผนวก	180
ภาคผนวกที่ 1 ตัวอย่างความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2560-2564	181
ภาคผนวกที่ 2 ตัวอย่างแบบสอบถามครอบครัว	183
ภาคผนวกที่ 3 ตัวอย่างแบบคัดกรองผู้มีภาวะเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง	190
ดัชนี	191
INDEX	199